

Spis treści

Przedmowa	7
Zasady edycji tekstu	16
Witold Lutosławski – <i>Życie i muzyka</i>	17

Rozdział I: O pięknie, formie muzycznej, technice kompozytorskiej i percepcji

O pięknie	33
Z zagadnień związanych z konstrukcją wielkich form zamkniętych	34
Z zagadnień formy muzycznej	46
Wysokość dźwięku, interwał, współbrzmienie	57
Kilka problemów z dziedziny rytmiki	63
O roli elementu przypadku w technice komponowania	79
O aleatoryzmie. Uwagi na marginesie <i>Gier weneckich</i>	87
O rytmice i organizacji wysokości dźwięków w technice komponowania z zastosowaniem ograniczonego działania przypadku	95
O systemie tonalnym	120
Seminarium z instrumentacji	124
Improwizacje na zadany temat. Uwagi na marginesie <i>Muzyki żałobnej</i>	135
Teoria a praktyka w pracy kompozytora	139
Język dźwiękowy	146
O twórczości. Głos w dyskusji	152
O roli słowa, teatralności i tradycji w muzyce	158
Kilka myśli o percepcji muzyki	162
Kompozytor a odbiorca	166

Rozdział II: O własnych utworach

Krótkie komentarze do utworów z lat 1934–1957	173
O utworach dla młodzieży	176
<i>Słomkowy łańcuszek</i>	177
<i>I Symfonia</i> (1941–1947)	178
<i>Koncert na orkiestrę</i> (1950–1954)	180
<i>Pięć pieśni do słów Kazimierza Iłakowiczówny</i> (1956–1957)	182
<i>Muzyka żałobna</i> (1954–1958)	183
<i>Gry weneckie</i> (1961)	185
<i>Trois poèmes d'Henri Michaux</i> (1961–1963)	186
<i>Kwartet smyczkowy</i> (1964)	189
<i>Paroles tissées</i> (1965)	195
<i>II Symfonia</i> (1965–1966)	204
<i>Livre pour orchestre</i> (1968)	221
<i>Koncert wiolonczelowy</i> (1969–1970)	222
O muzyce dzisiaj; o własnych utworach (<i>Preludia i fuga</i> [1970–1972])	228
<i>Les Espaces du sommeil</i> (1975)	239
<i>Wariacja Sacherowska</i> (1975)	251
<i>Mi-parti</i> (1975–1976)	253
<i>Epitafium</i> na obój i fortepian (1979)	263
<i>Novelette</i> na orkiestrę symfoniczną (1979)	264
<i>Koncert podwójny</i> na obój, harfę i orkiestrę kameralną (1979–1980)	265
<i>Grave</i> na wiolonczelę i fortepian (1981)	267
<i>III Symfonia</i> (1972–1983)	268
<i>Łańcuch I</i> na orkiestrę kameralną (1983)	278
<i>Łańcuch II</i> na skrzypce i orkiestrę (1984–1985)	279
<i>Partita</i> na skrzypce i fortepian (1984)	280
<i>Koncert fortepianowy</i> (1987–1988)	281
<i>Partita</i> (1988) wersja na skrzypce i orkiestrę	283
<i>Interludium</i> na orkiestrę (1989)	284

<i>Chantefleurs et Chantefables</i> – cykl pieśni na sopran i orkiestrę do wierszy Roberta Desnos'a (1991)	285
Rozmyślania o warsztacie kompozytorskim	286

Rozdział III: O kompozytorach i muzykach

O J.S. Bachu	291
O W.A. Mozarcie	292
O Beethovenie i Bartóku	293
O Messiaenie	295
O Ravelu	296
O <i>III Symfonii</i> Roussela	298
Dziewięćdziesięciolecie Sibeliusa	303
Odpowiedzi w ankiecie na temat twórczości Igora Strawińskiego...	309
O Strawińskim	311
O Szostakowiczu dla TV Moskiewskiej.....	312
O Webernie	314
Powroty do Chopina	315
O Karolu Szymanowskim	317
O Grażynie Bacewicz	320
O Grzegorzu Fitelbergu	325
O Jerzym Lefeldzie	332
O Witoldzie Maliszewskim i innych pedagogach	334
O Witoldzie Malcużyńskim	339
O Konstantym Regameyu	343
O Janie Krenzu	346
O Michale Spisaku	347
O Krystynie Moszumańskiej-Nazar	352
O Marku Stachowskim	353
O Jerzym Stajudzie	354
O <i>II Symfonii</i> Andrzeja Krzanowskiego	355
O zespole London Sinfonietta	357
O Robercie Casadesus	359

Śmierć Hermanna Abendrotha	360
O Anne-Sophie Mutter	362

Rozdział IV: Miscellanea o muzyce współczesnej w Polsce i za granicą

<i>Relacje z podróży i festiwali artystycznych</i>	365
Kilka wrażeń z podróży do ZSRR	365
Po festiwalu twórczości Szymanowskiego	367
Festiwal Współczesnej Muzyki Niemieckiej w Berlinie (27 września – 5 października 1952)	371
Festiwal Mozartowski w Salzburgu (21–31 stycznia 1956)	375
Refleksje na marginesie festiwalu muzyki współczesnej SIMC w Rzymie (1959)	377
<i>Teksty rocznicowe</i>	383
W XX-lecie PWM	383
Trzydziesta rocznica zakończenia wojny	383
W trzydziestolecie WOSPRiTV (refleksje kompozytora)	384
Filharmonia mojej młodości	387
Okres rozkwitu	390
Z okazji XX „Warszawskiej Jesieni”	391
W stuletnią rocznicę Gesellschaft der Musikfreunde	393
Stulecie <i>Parsifala</i> [1982]	395
<i>Wystąpienia na Zebraniach Związku Kompozytorów Polskich i na konferencjach</i>	397
Do Zagrzebia	397
W atmosferze wolności. Wystąpienie inauguracyjne dyskusję na Walnym Zebraniu ZKP (9–10 marca 1957)	399

Wystąpienie na XXI Walnym Zebraniu ZKP (30–31 stycznia 1981)	400
Wokół zagadnienia prawdy w dziele sztuki. Wystąpienie na Kongresie Kultury (11 grudnia 1981)	402
Wystąpienie na XIV Kongresie ISME (International Society for Music Education) (Warszawa 1980)	407
Wystąpienie podczas V Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej w Krakowie (18 października 1984)	409
<i>Teksty o nowej muzyce</i>	414
Moment dzisiejszy	414
Czy to jest muzyka?	415
O dzisiejszej orkiestrze	419
Dźwięki w dowolnej skali	421
Muzyka wczoraj, dziś i jutro	423
<i>Teksty o różnych aspektach współczesnej kultury muzycznej</i>	431
O radiu	431
Rozmyślając o balecie	431
Odpowiedź młodym kompozytorom	432
O ciszy	434
Brahms czy Penderecki. Stan i potrzeby kultury w Polsce	435
O muzyce francuskiej	437
Stosunek do kultury francuskiej	439
<i>Varia</i>	441
Do zespołu redakcyjnego „Przeglądu Kulturalnego”	441
Ze wspomnień żeglarsza śródlądowego	442
Wypowiedź dla Adama Michnika	443
Wypowiedź po wyborze Karola Wojtyły na papieża	443

Rozdział V: Przemówienia okolicznościowe z okazji przyznanych doktoratów honoris causa i nagród

Przemówienie w czasie „Commencement” w Cleveland Institute of Music (2 czerwca 1971)	447
Przemówienie wygłoszone z okazji przyznania doktoratu honoris causa Uniwersytetu Warszawskiego (30 czerwca 1973)	454
Przemówienie wygłoszone z okazji przyznania honorowego członkostwa Royal Academy of Music w Londynie (23 sierpnia 1976)	456
Przemówienie wygłoszone z okazji przyznania doktoratu honoris causa Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu (2 października 1980)	458
Podziękowanie za Nagrodę Siemens wygłoszone 28 marca 1983 w Monachium	460
Przemówienie wygłoszone z okazji przyznania doktoratu honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego (6 grudnia 1984)	461
Przemówienie wygłoszone z okazji przyznania doktoratu honoris causa Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina w Warszawie (14 listopada 1988)	463
Przemówienie z okazji wręczenia nagrody Polar Music Price wygłoszone 18 maja 1993 w Sztokholmie	465
Przemówienie z okazji wręczenia Kyoto Prize wygłoszone w październiku 1993 w Tokio	466
Bibliografia (wybór)	469
Indeks nazwisk i utworów	479

Działalność pisarska Witolda Lutosławskiego, biegnąca równoległym torem do jego twórczości już od roku 1937, kiedy zadebiutował na łamach „Muzyki Polskiej” jako autor artykułu-epitafium *Tchnienie wielkości*, poświęconego Karolowi Szymanowskiemu, pozostawała dotychczas w cieniu jego dokonań kompozytorskich. Przyczynił się do tego fakt, iż pisma Lutosławskiego były rozproszone w rozmaitych, niełatwo dostępnych źródłach, a ponadto spora ich część, w tym wykłady wygłaszane na kursach kompozytorskich, pozostawała dotychczas niewydana. Tymczasem ów pisarski dorobek, czego dowodzi niniejszy zbiór, ujawnia – na równi z indywidualnym stylem – bogactwo i wielokierunkowość zainteresowań jego autora; świadczy o tym, że angażował się on zarówno w ujawnianie tajników własnej techniki kompozytorskiej i budowy poszczególnych utworów, ale też był uważnym, a zarazem krytycznym obserwatorem polskiego życia muzycznego, również w jego wymiarze społecznym i politycznym. Szczególnie cenne pozostają świadectwa Lutosławskiego związane z czołowymi postaciami polskiej kultury muzycznej, z którymi stykał się osobiście: Grażyną Bacewicz, Grzegorzem Fitelbergiem, Jerzym Lefeldem, Witoldem Maliszewskim, Witoldem Małcużyńskim czy Michałem Spisakiem. Oddzielna grupa pism pozwala poznać jego artystyczne powinowactwa, wnikać w krąg tych twórców, których cenil najbardziej, na czele z Bachem, Chopinem, Bartókiem i przedstawicielami tradycji francuskiej: Debussym i Ravelem. Zbiór zamykają przemówienia z okazji przyznawanych Lutosławskiemu doktoratów *honoris causa* i prestiżowych nagród muzycznych. Słowa, jakie przy tych okazjach wygłaszał, są świadectwem jego skromności i poczucia twórczej misji, które często podkreślał, mówiąc, że twórczy talent nie jest osobistą zasługą artysty, lecz darem mu powierzonym, którym ma się dzielić bez reszty ze swymi słuchaczami.